

1. Vad är moral?

- Moralbegreppet är omtvistat. Det går m.a.o. inte att ge någon definition av begreppet som är både okontroversiell och informativ.
- Det gäller f.ö. också den enkla formulering som R hämtar från Sokrates: Moralen är läran om vad vi bör göra. [Varför?]

1. Vad är moral?

- Däremot kan man avgränsa moralen genom att identifiera vissa nödvändiga egenskaper hos moralen. Detta är vad R försöker göra med sin ”minimiuppfattning om moralen.”
- Han identifierar två sådana egenskaper.
 - 1) Det måste gå att ge goda skäl för moraliska omdömen.
 - 2) Moralens krav på att alla intressen måste tas i beaktande på ett opartiskt vis.
- R. hävdar inte att dessa två egenskaper är tillräckliga ens sammantagna.

1. Vad är moral?

- Båda dessa egenskaper är dock problematiska.
- Vi återkommer till kravet på opartiskhet senare (i samband med egoismen, kap. 5). Men redan nu kan vi notera att moralen ibland verkar tillåta, eller t.o.m. kräva, partiskt beteende av oss.
- Kravet på goda skäl ger upphov till frågan om vilka skäl som är "goda". Om man inte kan svara på den frågan så är kravet ganska innehållslöst.

1. Vad är moral?

- En vanlig uppfattning, som R delar, är att man kan ge ett gott skäl för en moralisk utsaga – en utsaga om hur någon bör eller får handla – bara genom att peka på en moralisk princip som kan tillämpas på det fallet. Detta är ett nödvändigt, men inte tillräckligt, villkor för ett gott skäl.
- En moralisk princip är en universell moralisk utsaga. Att den är universell innebär att den uttalar sig om alla situationer av en viss typ.
- Exempel: "Alla som har råd bör hjälpa de fattiga."

1. Vad är moral?

- Men för att en princip ska ge ett gott skäl för en moralisk utsaga så måste den också säga något om varför denna utsaga är sann.
- De principer som R diskuterar i kap. 1 har just denna egenskap: de förklarar varför en viss handling är rätt, eller fel.

1. Vad är moral?

- Exempel. Tag påståendet att det skulle vara fel att döda "Baby Theresa" (exempel 1) så att hennes organ kunde användas för transplantationer. Här är två principer som kan användas för att ge stöd åt detta påstående.
 - A. Det är fel att använda en människa/person som medel.
 - B. Det är fel att döda en människa/person för att rädda en annan.

1. Vad är moral?

- Båda dessa principer kan användas för att formulera argument för påståendet. Dessa kan se ut som följer:
 1. Det är fel att använda en människa/person som medel.
 2. Att döda BT för att ta hennes organ för transplantationer skulle vara att använda en människa/person som medel.
 3. Alltså skulle det vara fel att döda BT för att ta hennes organ för transplantationer.
 4. Det är fel att döda en människa/person för att rädda en annan.
 5. Att döda BT i situationen skulle vara att döda en människa/person för att rädda en annan.
 6. Alltså skulle det vara fel att döda BT i situationen.

1. Vad är moral?

- Inte alla moraliska argument har denna enkla form.
- Ett argument av den enkla formen kan misslyckas på två olika sätt (i huvudsak):
 - ❖ Det kan vara fel på den moraliska principen man åberopar. (D.v.s. premisserna 1 och 4 i argumenten på förra bilden.)
 - ❖ Det kan vara fel på tillämpningen av principen på det enskilda fallet. (D.v.s. premisserna 2 och 5 i argumenten på förra bilden.)
- Mycket av diskussionen inom moralfilosofi handlar om huruvida olika argument är bristfälliga på det ena eller andra av dessa två sätt.

1. Vad är moral?

- En viktig lärdom man kan dra från studiet av moraliska argument är denna: moraliska skäl är universella. Det innebär att när vi ger ett skäl för en viss moralisk slutsats, så måste vi vara beredda att dra samma slutsats även i andra fall där detta skäl föreligger.
- Det är just därför som vi formulerar moraliska argument med hjälp av moraliska principer (som ju är universella). Om vi inte kan komma på något sunt argument som baseras på en moralisk princip så har vi inte heller lyckats finna skäl för vår moraliska uppfattning.
- Vi återkommer till de moraliska skälens universalitet i samband med Kants etik (kap. 9 [kap. 8 i femte upplagan]).

Om resten av boken

- Boken består av två huvuddelar.
 1. Kap. 2-5: Behandlar olika teorier om moralen (metaetiska teorier) som alla har en sak gemensamt: om de vore sanna skulle moralfilosofi vara ett meningslöst eller omöjligt projekt. Här finner vi:
 - a. Kulturrelativism
 - b. Etisk subjektivism [OBS! Kommer ej att tas upp förrän i tredje delen av kursen (Bergström). Läs dock kapitel 3 ändå.]
 - c. Religionsbaserad etik
 - d. Etisk egoism
 2. Kap. 6-12: Behandlar olika moralfilosofiska teorier (alltså teorier om hur vi bör handla). Här finner vi:
 - a. Samhällsfördragsteorin
 - b. Utilitarismen
 - c. Pliktetiken/kantiansk etik
 - d. Feministisk etik/dygdetik[Dessa behandlas i något olika ordning i de två upplagorna.]
 3. Kap 13: R:s egen moralteori. [Utgår]

2. Kulturrelativism

- ▶ Det finns två teser som kan kallas versioner av kulturrelativism:
- ▶ (KR) Det finns ingen absolut, kulturoberoende moral – bara de moraluppfattningar som är förhärskande i olika kulturer.
- ▶ (NR) Alla bör följa den moral som gäller i deras egen kultur. (Normativ relativism)

- ▶ Notera att KR och NR är oförenliga. Varför?
- ▶ Jo, om NR är sann så finns det en absolut, kulturoberoende moral, den som säger att alla måste följa sin egen kulturs moral

2. Kulturrelativism

- ▶ Är det någon som verkligen tror på NR?
- ▶ Oklart.
- ▶ Om NR vore sann så skulle vi alla här vara skyldiga att göra vad den "svenska kulturens moral" säger åt oss att göra.
- ▶ Förutom att ytterst få anser sig ha någon sådan skyldighet så ger NR upphov till svåra frågor: vad exakt är en "kultur", och vilken är dess "moral"?
- ▶ Dessa problem gäller även för KR.

2. Kulturrelativism

- ▶ Det främsta argumentet för KR är kulturskillnadsargumentet KSA. I R:s version lyder det som följer:
 - 1) Olika kulturer har olika moraluppfattningar.
 - 3) Därför finns det ingen kulturoberoende moralisk sanning – d.v.s. KR gäller.

- ▶ Detta argument är uppenbart ogiltigt: slutsatsen följer inte från premissen. Det går inte att dra slutsatser om hur det faktiskt är från premisser om vad folk tror.

2. Kulturrelativism

- ▶ R:s version av KSA verkar dock ofullständig.
Det är sannolikt att de som tar argumentet på allvar skulle lägga till någon premis.
- ▶ Faktum är att R själv implicit nämner en sådan i avsnitt 2.3., nämligen denna:
 - 2) Om det fanns en absolut, kulturoberoende moralisk sanning så skulle alla kulturer acceptera denna.

2. Kulturrelativism

- Det ger oss:
 - 1) Olika kulturer har olika moraluppfattningar.
 - 2) Om det fanns en absolut, kulturoberoende moralisk sanning så skulle alla kulturer acceptera denna.
 - 3) Därför finns det ingen kulturoberoende moralisk sanning – d.v.s. KR gäller.
- Med premiss (2) så skulle KSA bli giltigt. R avfärdar dock (2) utan vidare resonemang: det finns inget skäl att tro på den, säger han.

2. Kulturrelativism

- ▶ Ett annat alternativ är att omformulera KSA som en sorts induktivt argument. Vi inför då som en ny premiss:
 - ii. Den bästa förklaringen till skillnaden mellan kulturer är (eller implicerar) att det inte finns någon kulturoberoende moralisk sanning.
- ▶ [Resultatet är en typ av argument som kallas "slutledning till den bästa förklaringen" (eller "abduktion").]
- ▶ Det är tydligt att R i praktiken vill bemöta även denna version av KSA (även om han tyvärr aldrig säger det rent ut). Detta är vad avsnitt 2.5 är till för.

2. Kulturrelativism

- ▶ För att bedöma premiss (ii) måste vi veta hur man bäst kan förklara moraliska kulturskillnader.
- ▶ Den avgörande poängen är denna: vi behöver inte KR för att förklara dessa skillnader.
- ▶ Absolutism = motsatsen till KR.
- ▶ Även en absolutist kan förklara kulturskillnader.
- ▶ Varför? Jo, därför att våra förklaringar kan peka på *andra* skillnader mellan kulturer som förklarar skillnaderna i moral.

2. Kulturrelativism

- ▶ Bland dessa återfinner vi skillnader i:
 - Omständigheter (T.ex.: traditionella inuiter vs. moderna västerlänningar)
 - Icke-moraliska övertygelser (T.ex. tron på att en ko kan ha en människas själ.)
 - Begrepp – det människorna i den andra kulturen hävdar kanske egentligen inte är något vi skulle förkasta.
- ▶ Som R påpekar (avsnitt 2.6.) så torde vissa element i vår (västerländsk) moral återfinnas i varje fungerande samhälle, som t.ex. ett förbud mot att ljuga.